

Babaların Sosyodemografik Özelliklerinin Eş Desteği ve Emzirme Başarısına Etkisi

Impact of Father's Socio-Demographic Characteristics on Partner Support and Breastfeeding Success

Ayşe METİN[®], Sevin ALTINKAYNAK[®]

ÖZ

Amaç: Bu çalışma babaların sosyodemografik özelliklerinin eş desteği ve emzirme başarısına etkisini değerlendirmek amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel yapılan araştırma, Mayıs - Kasım 2017 tarihleri arasında 0-24 ay bebeğe sahip özel bir bakım evinde çalışan veya çocuğu bu bakımevinde bakılan 78 baba çalışma kapsamına alınarak gerçekleştirildi. Gönüllü babalara yirmi sorudan oluşan anket formu dolduruldu. Verilerin değerlendirilmesinde yüzde, aritmetik ortalama, frekans ve Ki-kare analizi kullanıldı.

Bulgular: Yaşı 20-30 yıl, üniversite mezunu, kentsel bölgede yaşayan, tek çocuğa sahip, ekonomik durumu yüksek ve çekirdek aileye sahip olan babaların, gebelik kararını eşi ile birlikte alma, gebelik kontrollerine gitme, baba aday eğitim programına katılma, eşi ile anne sütü ve yararları hakkında konuşma oranlarının istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksekti ($p<0.05$). Eş desteği veren babaların çocuklarının tamamı sadece anne sütünü 6 ay aldığı ve eş desteği veren-vermeyen babaların çocuklarının toplam anne sütü alma süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptandı ($p<0.05$).

Sonuç: Yaşı 20-30 yıl, üniversite mezunu, kentsel bölgede yaşayan, tek çocuğa sahip, ekonomik durumu yüksek ve çekirdek aileye sahip olan babaların eşlerini desteklediği, emzirmeye olumlu baktığı ve eş desteği alan annelerin emzirme başarılarının yüksek olduğu saptandı.

Anahtar kelimeler: Anne sütü, emzirme, eş desteği

ABSTRACT

Objective: This study was planned to evaluate the impact of father's socio-demographic characteristics on spousal support and breastfeeding success.

Method: The descriptive and cross-sectional study were realized between May, and November 2017 with 78 fathers who worked at private day care homes and had 0-24 month-old babies or fathers whose children were in this day care homes. A questionnaire including 20 questions were filled by volunteered fathers. In analysis of the data, percentage, arithmetic average, frequency and chi-square test were used.

Results: It was found that the fathers aged 20-30 years, graduated from a university, living in urban area, having one child, and higher economic status and a nuclear family had taken pregnancy decision with their wife, gone to pregnancy control, participated in a training programme designed for fathers, and talked about breastfeeding and its benefits with their wives at a statistically significantly higher rate ($p<0.05$). It was found that the children of fathers who gave spousal support were breastfed for 6 months and there were statistically significant difference between fathers who did and did not give spousal support for their wives ($p<0.05$).

Conclusion: The study showed that 20-30 year-old fathers with one child, higher economic status and nuclear family who were graduated from university, and lived in urban area, supported their partners, and had a positive attitude towards breastfeeding and mothers who were supported by their husbands had higher breastfeeding success.

Keywords: Mother milk, breastfeeding, support of partner

Alındığı tarih: 16.09.2018

Kabul tarihi: 21.06.2019

Yayın tarihi: 30.04.2020

Atf vermek için: Metin A ve Altınkaynak S. Babaların sosyo-demografik özelliklerinin eş desteği ve emzirme başarısına etkisi. Jaren. 2020;6(1):109-16.

Sevin Altınkaynak

Sakarya Üniv. Sağlık Bilimleri Fakültesi

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği

Anabilim Dalı

Esentepe Kampüsü 54187

Sakarya, Türkiye

✉ altinkaynak@sakarya.edu.tr

ORCID: 0000-0001-6417-0402

A. Metin 0000-0003-3552-0105

Acıbadem Kocaeli Hastanesi

Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi

Klinik Eğitim Hemşiresi

Kocaeli, Türkiye

GİRİŞ

Bebek için tek ideal besin olan anne sütü tek başına 6 ay, yeterli ve güvenli tamamlayıcı beslenme ile birlikte en az iki yıl verilmesi bebek ve anne sağlığını olumlu yönde etkiler ⁽¹⁾. Anne sütünün bilinen tüm faydalarına rağmen, Dünya Sağlık Örgütü ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu verilerine göre ilk 6 ay sadece anne sütü ile beslenme dünya genelinde %36-38 olarak bildirilmiştir ⁽²⁾. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2013), annelerin %97'sinin bebeklerini emzirmeye başladığını fakat bu oranın ikinci ayda %58 olduğunu ve annelerin % 30.1'inin 6 ay sadece anne sütü verdiğini, bu oranın anne sütü ile beslenmede karşılaşılan sorunlar nedeniyle infantın yaşıyla negatif korelasyon gösterdiğini belirtmiştir ⁽³⁾. Bu sonuçlar içgüdüsel ve doğal olan emzirmenin yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir. Bu nedenle Amerikan Pediatri Akademisi; annelerin, emzirme konusunda gebelik döneminden başlayarak bilgilendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca annelerin, emzirme sürecinde desteklenmesini ve sağlık kurullarına getirilen bebeğin şikâyeti ne olursa olsun mutlaka beslenme durumunun sorgulanmasını, emzirmenin gözlenmesini ve annenin bebeğini emzirmede karşılaştığı sorunların tespit edilerek danışmanlık yapılmasını ve emzirmenin desteklenmesini önermektedir ⁽¹⁾.

Gebelik, doğum, erken post-partum dönemi kadınların en fazla destek aradıkları dönemdir. Laktasyon dönemindeki annenin ise dinlenmeye, cesaretlendirilmeye ve anneliğe uyum sağlayabilmesi için yardım ve desteğe ihtiyacı vardır. Yapılan çalışmalarda sosyal desteğin gebelik ve doğum sonrası dönemdeki kadının annelik rolüne adaptasyon sürecini olumlu yönde etkilediği, bebeğine olan duyarlılığını arttırdığı ve yakınları ile ilişkilerini kolaylaştırdığı belirtilmiştir. Ayrıca, anneye sununun desteğin emzirmeye karar verme ve isteme durumları olumlu yönde etkilediği bilinmektedir. Bu destek, genelde bireyin etkileşimde bulunduğu aile üyeleri, arkadaşlarından ya da profesyonel kişiler tarafından karşılanmaktadır ^(4,5). Yapılan çalışmalar incelendiğinde, eşleri tarafından destek alan gebelerin daha rahat bir gebelik, doğum ve doğum sonrası dönem geçirdiği görülmüştür ^(4,5). Ayrıca, gebelikten itibaren eşe destek vermek babayı bu yeni role hazırlamak adına iyi bir başlangıç olabilir. Bebeğin gelişimini takip etmek, doktor kontrolüne

birlikte gitmek, eşine bebeği hazırlamada yardımcı olmak babanın bebeğe bağlılığını ve bebek ile iletişimini olumlu yönde etkiler ^(6,7). Literatür incelendiğinde antenatal dönemden başlayarak, doğum ve doğum sonrası dönemlerde annelere ve babalara anne sütü ve emzirme konusunda sağlık çalışanları tarafından eğitim verilmesinin anne sütü ile beslenme oranlarında artış sağladığı gözlemlenmiştir ⁽⁸⁻¹⁰⁾.

Bu amaçla yapılmış çalışmalar incelendiğinde; antenatal dönemden başlayarak doğum sonu ilk 6 ay boyunca anne ve babalara birlikte emzirme danışmanlığı verildiğinde ilk anne sütüne başlama ve doğum sonrası 6 ay boyunca sadece anne sütü ile beslenme oranlarının arttığı saptanmıştır ⁽¹¹⁻¹⁵⁾. Bu bilgiler ışığında çalışma, babaların sosyo- demografik özelliklerinin eş desteği ve emzirme başarısına etkisini değerlendirmek amacıyla planlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma, tanımlayıcı ve kesitsel olarak gerçekleştirildi.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Çalışma, Kocaeli iline bağlı bir bakım evinde Mayıs-Kasım 2017 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini 0-24 ay bebeğe sahip bakım evinde çalışan veya bakım evine çocuğunu getiren toplam 82 baba oluşturdu. Araştırmaya katılmaya gönüllü olmama, verilerin toplandığı tarihte kurumda bulunmama veya formlarının tam olarak doldurulmaması gibi nedenlerden dolayı, toplam 78 (%95) baba ile çalışma tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Uygulanması

Emzirme sürecinin desteklenmesinde babaların düşünceleri ve bebek beslenmesine ait bilgi düzeyleri ile ilgili literatür tarama sonucunda bir anket geliştirilmiştir. Anketin anlaşılabilir ve uygulanabilirliğini değerlendirmek amacıyla 15 kişi ile bir pilot çalışma sonucunda öneriler doğrultusunda anket tekrar düzenlendi. 0-24 ay bebeğe sahip babalar ile yüz yüze görüşüldü ve çalışma anlatılarak onay alındı. Yirmi sorudan oluşan anket formunun ilk 7 sorusu sosyo-demografik özellikleri (yaş, baba ve annenin

eğitim durumu, yerleşim yeri, çocuk sayısı, ekonomik durum, aile tipi), diğer 13 soru ise emzirme sürecinin desteklenmesinde babaların düşünceleri ve bebek beslenmesine ait bilgi düzeylerini içermektedir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın etik onayı Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Sayı No:71522473/050.01.04/78) ve çalışma izni araştırmanın yapıldığı kurumlardan alındı. Katılımcılara çalışmaya başlamadan önce, araştırmanın amacı açıklanarak bilgilendirilmiş gönüllü onamları yazılı olarak alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verilerinin istatistiksel analizi IBM SPSS 23.0 paket programında yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler frekans dağılımı ve yüzde olarak sunulmuştur. Tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra kategorik değişkenlerin değerlendirilmesinde iki bağımsız kategorik değişken arasında fark olup olmadığına Ki-Kare testi ile bakıldı. Sonuçlar %95 güven aralığında, istatistiksel anlamlılık ise 0.05 düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan babaların %38.5'i 20-30 yaşlarında, %50'si üniversite mezunu, %42.3'ü tek çocuk sahibi, %80.7'si şehirde yaşamakta, %74.4'ü orta düzeyde ekonomik duruma ve %82.1'i çekirdek aile yapısına sahip idi.

Babaların %98.7'sinin bebeklerinin anne sütü ile beslenmesini istediği, %83.3'ünün gebelik kararını eşiyle birlikte verdikleri, %78.1'inin gebelik kontrollerine eşleri ile birlikte gittikleri, %70.5'inin eşleri ile anne sütü ile beslenme konusunda konuştukları ve %12.9'unun eğitim programına katıldıkları saptandı. Babaların tamamına yakını anne sütünün faydalı olduğunu belirtirken, %3.8'i bebek beslenmesinde anne sütünün faydalarının neler olduğunu bilmediğini belirtmiştir. Anne sütünün babalar tarafından en çok bilinen özellikleri incelendiğinde, %78.2'si daha iyi büyüme, %69.2'si bebeğin zeka gelişimini destekleme, %42.3'ü allerjen olmadığı, %62.8 temiz, %55.1'i ekonomik, %75.6'sı vitaminden zengin, %43.6'sı kanser riskini azalttığını, %38.5'i obezitenin önlenilebilirliğini, %57.7'si enfeksiyon riskini azalttığını ve %1.3'ü ise fikrinin olmadığını belirtmiştir (Tablo 1).

Yaş grupları ile değişkenler arasındaki farklılık incelendiğinde, 20-30 yaşında olan babaların gebelik kontrollerine eşi ile birlikte gitme ve baba adayı eğitim programına katılma durumu 30 yaşından büyük babalara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksekti ($p<0.05$). Baba eğitim durumu ile gebelik kararını eşi ile birlikte verme, gebelik kontrollerine eşi ile birlikte gitme, eşi ile anne sütü ile beslenme konusunda konuşma, anne sütünün faydalarından allerjen olmadığını düşünme ve temiz olduğunu düşünme durumu arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlıydı ($p<0.05$) (Tablo 2).

Tablo 1. Babanın Gebelik Dönemindeki Eş Desteği ve Bebek Beslenmesinde Anne Sütünün Faydalarına Yönelik Görüşleri (N=78)

Babanın Gebelik Dönemindeki Eş Desteği	Evet n (%)	Hayır n (%)
Gebelik kararını eşinizle birlikte mi verdiniz?	65 (83.3)	13 (16.7)
Gebelik kontrollerine eşinizle birlikte gittiniz mi?	61 (78.1)	17 (21.9)
Baba adayı eğitim programına katıldınız mı?	10 (12.9)	68 (87.1)
Bebeğinizin anne sütü ile beslenmesini ister misiniz?	77 (98.7)	1 (1.3)
Eşinizle anne sütü ile beslenme konusunda konuştunuz mu?	55 (70.5)	22 (29.5)
Bebek Beslenmesinde Anne Sütünün Faydalarına Yönelik Görüşleri		
Faydalı fakat nelerdir bilmiyorum	3 (3.8)	75 (96.2)
Daha iyi büyüme	61 (78.2)	17 (21.8)
Zeka gelişimini destekleme	54 (69.2)	24 (30.8)
Allerjen değil	33 (42.3)	45 (57.7)
Temiz	49 (62.8)	29 (37.2)
Ekonomik	43 (55.1)	35 (44.9)
Vitaminden zengin	59 (75.6)	19 (24.4)
Kanser riskini azaltır	34 (43.6)	44 (56.4)
Obezite önlenilebilir	30 (38.5)	48 (61.5)
Enfeksiyon riskini azaltır	45 (57.7)	33 (42.3)
Fikrim yok	1 (1.3)	77 (98.7)

Tablo 2. Babaların Gebelik Dönemindeki Desteği ve Anne Sütü Hakkındaki Düşüncelerinin Yaş ve Eğitim Durumuna Göre Dağılımı ve Karşılaştırılması

Değişkenler	Yaş Grupları n (%)			Baba Eğitim Durumu n (%)		
	20-30 yaş (n=30)	>30 (n=48)	p	Lise ve altı (n=39)	Üniversite (n=39)	p
Gebelik kararını eşi ile birlikte veren	26 (86.7)	39 (81.3)	0.532	27 (69.2)	38 (97.4)	0.001*
Gebelik kontrollerine eşi ile birlikte giden	27 (90.0)	34 (70.8)	0.046*	25 (64.1)	36 (92.3)	0.003*
Baba aday eğitim programına katılan	9 (30.0)	1 (2.1)	0.001*	4 (10.3)	6 (15.4)	0.498
Bebeğin anne sütü ile beslenmesini isteyen	29 (96.7)	48 (100.0)	0.385	38 (97.4)	39 (100.0)	1.000
Eşi ile anne sütü ile beslenme konusunda konuşan	24 (80.0)	31 (64.6)	0.146	21 (53.8)	34 (87.2)	0.001*
Bebek beslenmesinde anne sütünün faydaları						
Daha iyi büyüme	25 (83.3)	36 (75.0)	0.386	28 (71.8)	33 (84.6)	0.170
Zeka gelişimini destekleme	23 (76.7)	31 (64.6)	0.261	29 (74.4)	25 (64.1)	0.326
Allerjen değil	9 (30.0)	24 (50.0)	0.082	11 (28.2)	22 (56.4)	0.012*
Temiz	16 (53.3)	33 (68.8)	0.170	19 (48.7)	30 (76.9)	0.010*
Ekonomik	17 (56.7)	26 (54.2)	0.829	21 (53.8)	22 (56.4)	0.820
Vitaminden zengin	22 (73.3)	37 (77.1)	0.707	26 (66.7)	33 (84.6)	0.065
Kanser riskini azaltır	15 (50.0)	19 (39.6)	0.367	15 (38.5)	19 (48.7)	0.361
Obezite önlenir	11 (36.7)	19 (39.6)	0.797	13 (33.3)	17 (43.6)	0.352
Enfeksiyon riskini azaltır	15 (50.0)	30 (62.5)	0.277	19 (48.7)	26 (66.7)	0.109

*Ki-kare test: $p < 0.05$

Tablo 3. Babaların Gebelik Dönemindeki Desteği ve Anne Sütü Hakkındaki Düşüncelerinin Yerleşim Yerine ve Çocuk Sayısına Göre Dağılımı ve Karşılaştırılması

Sorular	Yerleşim Yeri n (%)			Çocuk Sayısı		
	Kırsal (n=15)	Kentsel (n=63)	p	1 (n=33)	>2(n=45)	p
Gebelik kararını eşi ile birlikte veren	7 (46.7)	58 (92.1)	0.000*	31 (93.9)	34 (75.6)	0.031*
Gebelik kontrollerine eşi ile birlikte giden	5 (33.3)	56 (88.9)	0.000*	31 (93.9)	30 (66.7)	0.004*
Baba aday eğitim programına katılan	1 (6.7)	9 (14.3)	0.677	8 (24.2)	2 (4.4)	0.015*
Bebeğin anne sütü ile beslenmesini isteyen	14 (93.3)	63 (100)	0.192	33 (100)	44 (97.8)	1.000
Eşi ile anne sütü ile beslenme konusunda konuşan	6 (40)	49 (77.8)	0.009*	29 (87.9)	26 (57.8)	0.004*
Bebek beslenmesinde anne sütünün faydaları						
Daha iyi büyüme	7 (46.7)	54 (85.7)	0.003*	27 (81.8)	34 (75.6)	0.508
Zeka gelişimini destekleme	10 (66.7)	44 (69.8)	1.000	21 (63.6)	33 (73.3)	0.359
Allerjen değil	3 (20.0)	30 (47.6)	0.052	18 (54.5)	15 (33.3)	0.061
Temiz	3 (20.0)	46 (73.0)	0.000*	22 (66.7)	27 (60.0)	0.547
Ekonomik	5 (33.3)	38 (60.3)	0.059	19 (57.6)	24 (53.3)	0.710
Vitaminden zengin	5 (33.3)	54 (85.7)	0.000*	27 (81.8)	32 (71.1)	0.276
Kanser riskini azaltır	3 (20.0)	31 (49.2)	0.040*	16 (48.5)	18 (40.0)	0.455
Obezite önlenir	1 (6.7)	29 (46.0)	0.005*	12 (36.4)	18 (40.0)	0.744
Enfeksiyon riskini azaltır	3 (20.0)	42 (66.7)	0.001*	19 (57.6)	26 (57.8)	0.986

*Ki-kare test: $p < 0.05$

Kentsel bölgede yaşayan babaların gebelik kararını eşi ile birlikte verme, gebelik kontrollerine eşi ile birlikte gitme, eşi ile anne sütü ile beslenme konusunda konuşma, anne sütünün faydalarından daha iyi büyüme sağladığı, temiz ve vitaminden zengin olduğu, kanser riskini azalttığı, obeziteyi önlediği ve enfeksiyon riskini azalttığını düşünme durumu kırsal kesimde yaşayan babalara göre istatistiksel olarak

anlamli derecede daha yüksekti ($p < 0.05$). Bir çocuğu olan babaların gebelik kararını eşi ile birlikte verme, gebelik kontrollerine eşi ile birlikte gitme, baba aday eğitim programına katılma ve eşi ile anne sütü ile beslenme konusunda konuşma oranı, iki ve daha fazla çocuğa sahip olan babalara göre istatistiksel olarak anlamli derecede daha yüksekti ($p < 0.05$) (Tablo 3).

Tablo 4. Babaların Gebelik Dönemindeki Desteği ve Anne Sütü Hakkındaki Düşüncelerinin Ekonomik Duruma ve Aile Tipine Göre Dağılımı ve Karşılaştırılması (N=78)

Sorular	Ekonomik Durumu			Aile Tipi		
	Yüksek (n=11)	Düşük/Orta (n=67)	p	Çekirdek (n=64)	Geniş (n=14)	p
Gebelik kararını eşi ile birlikte veren	11 (100)	54 (80.6)	0.195	60 (93.8)	5 (35.7)	0.000*
Gebelik kontrollerine eşi ile birlikte giden	10 (90.9)	51 (76.1)	0.439	58 (90.6)	3 (21.4)	0.000*
Baba adayı eğitim programına katılan	4 (36.4)	6 (9.0)	0.030*	10 (15.6)	0 (0.0)	0.194
Bebeğin anne sütü ile beslenmesini isteyen	11 (100)	66 (98.5)	1.000	63 (98.4)	14 (100)	1.000
Eşi ile anne sütü ile beslenme konusunda konuşan	10 (90.9)	45 (67.2)	0.160	50 (78.1)	5 (35.7)	0.003*
Bebek beslenmesinde anne sütünün faydaları						
Daha iyi büyüme	8 (72.7)	53 (79.1)	0.697	53 (82.8)	8 (57.1)	0.067
Zeka gelişimini destekleme	9 (81.8)	45 (67.2)	0.487	47 (73.4)	7 (50.0)	0.112
Allerjen değil	4 (36.4)	29 (43.3)	0.751	32 (50.0)	1 (7.1)	0.003*
Temiz	6 (54.5)	43 (64.2)	0.738	46 (71.9)	3 (21.4)	0.000*
Ekonomik	7 (63.6)	36 (53.7)	0.746	37 (57.8)	6 (42.9)	0.308
Vitaminden zengin	10 (90.9)	49 (73.1)	0.278	52 (81.3)	7 (50.0)	0.034*
Kanser riskini azaltır	5 (45.5)	29 (43.3)	1.000	31 (48.4)	3 (21.4)	0.065
Obezite önlenabilir	5 (45.5)	25 (37.3)	0.741	28 (43.8)	2 (14.3)	0.040*
Enfeksiyon riskini azaltır	5 (45.5)	40 (59.7)	0.513	41 (64.1)	4 (28.6)	0.015*

*Ki-kare test: $p<0.05$ **Tablo 5. Eş Desteği Alma Durumuna Göre Tek Başına Anne Sütü ve Toplam Anne Sütü Alma Süreleri**

Babanın Eşini Destekleme Durumu	Tek Başına Anne Sütü Alma Süresi			Toplam Anne Sütü Alma Süresi		
	6 ay	6 aydan az	p	2 yıl ve üzeri	2 yıldan az	p
Destek Oluyor	19	0	0.090	17	2	0.037
Destek Olmuyor	51	8		38	21	

*Ki-kare test: $p<0.05$

Ekonomik durum ile baba adayı eğitim programına katılma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre, ekonomik durumu yüksek olan babaların baba adayı eğitim programına katılma oranı düşük/orta olan babalara göre anlamlı derecede daha yüksek idi. Çekirdek aileye sahip olan babaların, gebelik kararını eşi ile birlikte verme, gebelik kontrollerine eşi ile birlikte gitme, eşi ile anne sütü ile beslenme konusunda konuşma, anne sütünün faydalarından allerjen olmadığını düşünme, temiz, vitaminden zengin, obeziteyi önlediği ve enfeksiyon riskini azalttığını düşünme durumu geniş aileye sahip babalara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek idi ($p<0.05$) (Tablo 4).

Sosyodemografik özelliklerine (yaşı 20- 30 yıl, üniversite mezunu, kentsel bölgede yaşayan, ekonomik durumu yüksek, tek çocuğa ve çekirdek aileye sahip) göre eş desteği veren babaların çocuklarının, vermeyen babalara göre tek başına anne sütü alma süreleri ara-

sında anlamlı bir fark görülmezken, toplam anne sütü alma süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 5).

Babaların %89.7'si bebeğe tek anne sütünü 6 ay, %3.8'i 4-6 ay, %3.8'i 4 ay ve %2.6'sı ise fikrinin olmadığını ve toplam anne sütü verme süresini babaların %9.0'u 9 ay, %2.6'si bir yaş, %11.5'i bir buçuk yaş, %70.5'i en az iki yaş ve %6.4'ü ise fikrinin olmadığını belirtmiştir.

TARTIŞMA

Anne sütü çocuk ve erişkin sağlığının programlanmasında anahtar rol oynamasına rağmen yaşamın ilk 6 ayında sadece anne sütüyle beslenme oranı dünya genelinde %38 düzeyindedir ⁽²⁾. Gebelik kararına eşi ile birlikte verme, gebelik kontrollerine eşi ile birlikte gitme, baba adayı eğitim programına katılma ve bebek beslenmesinde anne sütünün önemini bilme emzirme başarısını arttıran babaya ait faktör-

ler olduğu çalışmalarda vurgulanmıştır^(14,15-19). Anne-babaya, bebeğe ve emzirmeye ilişkin sorunlar emzirmenin erken dönemde başlatılmasını ve sürdürülmesini engellemektedir⁽¹⁷⁾. Bu sorunlardan en önemlilerinden birisi annelerin emzirme konusunda motivasyonlarının yetersiz olmasıdır. Aile içinde verilen kararlarda etkin rolü olan babalar, annelerin emzirme kararını olumlu yönde etkileyebilir, emzirmenin devamı için eşlerin motivasyonlarını artırabilir ve emzirmede karşılaşılan sorunlar çözümlenerek anne sütü ile beslenme oranlarının artmasını sağlayabilirler⁽¹⁸⁻²⁰⁾.

Literatür incelendiğinde yapılan çalışmalarda gebelik kararını eşleriyle birlikte vermenin, gebelik kontrollerine eşleri ile birlikte gitmenin ve doğum sonrasında bebeklerin anne sütü ile beslenmesini istemesi ve eşleri ile anne sütü ile beslenme konusunda konuşmaları eş desteğini gösteren faktörler olduğu vurgulanmaktadır^(18,20-23). Çalışmada da babalar genellikle gebelik kararını eşleriyle birlikte verdikleri (%83.3), gebelik kontrollerine eşleri ile birlikte gittikleri (%78.1), baba adayı eğitim programına katılmadıkları (%76.8), bebeklerinin anne sütü ile beslenmesini istediğini (%98.7) ve eşleri ile anne sütü ile beslenme konusunda konuştukları (%70.5) saptandı (Tablo 1).

Aile yapısı, sosyo-ekonomik ve sosyo- kültürel durumlar gibi pek çok faktör annelerin emzirme başarısını etkilemektedir. Çalışmamızda babaların büyük çoğunluğu çekirdek aile yapısına sahip, eğitim seviyesi yüksek ve sosyo- ekonomik durumları yüksek/orta seviyede idi (Tablo 2, Tablo 4). Ekonomik durumu ve eğitim seviyesi yüksek eşlerin bebek beslenmesinde anne sütünün yeri ve önemine ait bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu laktasyon döneminde emzirmeyi destekledikleri, aile içi desteğin emzirme oranlarını arttırdığı ve anne bebek ilişkisine olumlu etkileri gösterilmiştir⁽²⁴⁻²⁶⁾. Gözükara'nın⁽⁸⁾ yaptığı çalışmada, çekirdek aileye sahip babalarda eş desteğinin daha yüksek olduğu ve anne sütünün bebek beslenmesinde önemini daha iyi bildikleri saptanmıştır. Ayrıca, ekonomik durum ile babaların eğitim programına katılma oranı arasındaki pozitif korelasyon Pisacane ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada da vurgulanmaktadır⁽²⁷⁾. Bu nedenle anne sütünün bebek beslenmesindeki önemine ait yüksek oranda bilgiye sahip oldukları düşüncesindeyiz. Bu sonucumuz diğer çalışma sonuçlarına benzerlik göstermekte idi⁽²⁴⁻²⁶⁾.

Çalışmamızda yaşı 20-30 olan babaların (%38.52) gebelik kontrollerine eşi ile birlikte gitme ve baba adayı eğitim programına katılma oranı 30 yaşından büyük babalara göre anlamlı derecede daha yüksek idi (Tablo 2). Februhartantyl ve Bardosono'nun⁽¹⁸⁾ yaptıkları çalışmada da genç babaların gebelik ve laktasyon döneminde eşlerini desteklediklerine yönelik bulgular çalışmamız ile benzerlik göstermektedir.

Literatür incelendiğinde yapılan çalışmalarda, eşten alınan destek kadının gebelik ve emzirme deneyiminde pozitif bir etkiye ve destek eksikliği ise bu deneyimleri negatif olarak etkilediği bildirilmiştir^(20,28,29). Çalışmada da üniversite mezunu ve kentsel bölgede yaşayan babaların gebelik kararını eşi ile birlikte alma, gebelik kontrollerine eşi ile birlikte gitme, eşi ile anne sütü ile beslenme ve faydaları hakkında konuşma gibi emzirmeyi destekleyici tutumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 2, Tablo 3). Literatür incelendiğinde konu ile ilgili benzer çalışmalara rastlanmıştır. Bu anlamlı sonucun üniversite mezunu ve kentsel bölgede yaşayan baba sayımızın daha fazla olmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Çocuk sayısı arttıkça babaların eş desteği ve bebek beslenmesine ilgilerinin azaldığı çalışmalarda saptanmıştır^(22,23). Çalışmamızda da diğer araştırmalara benzer şekilde, bir çocuğu olan babaların (%42.3) gebelik kararını eşi ile birlikte verme, gebelik kontrollerine eşi ile birlikte gitme, baba adayı eğitim programına katılma ve eşi ile anne sütü ile beslenme konusunda konuşma 2 ve daha fazla çocuğa sahip olan babalara göre daha anlamlıydı (Tablo 3).

Anneler gebelik ve doğumu izleyen dönemde aile ve sağlık ekibi tarafından desteklenirse, başarılı emzirme başlar ve sürdürülür^(30,31). Çalışmalarda aile içi desteğin ve özellikle eş desteğinin emzirme oranlarını arttırdığı ve emzirme başarısını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır⁽³²⁻³⁴⁾. Ayrıca eş desteğinin anne sütü verme süresini arttırdığı ve eşlerin emzirme süresi üzerinde en çok etkisi olan grup olduğu gösterilmiştir^(22,23,34,35). Çalışmamızda eş desteği veren babaların çocuklarının tamamı sadece anne sütünü 6 ay aldığı, %89'nun toplam anne sütü alma sürelerinin 2 yıl ve üzerinde olduğu ve eş desteği veren- vermeyen babaların çocuklarının toplam anne sütü alma süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark

olduğu saptandı ($p<0.05$). Bu sonuçlara göre; başarılı emzirmenin gerçekleşmesi ve sürdürülmesinde eş desteği tek anne sütü ve toplam anne sütü verme oranlarını yükselteceği kanısındayız.

Babaların %89.7'si bebeğe tek anne sütünü 6 ay verilmesini ve toplam anne sütü verme süresini babaların %70.5'i en az 2 yaş olarak belirtmiştir. Çalışmamızdaki bu sonuçlar sevindiricidir. Çünkü babaların tek anne sütü ve toplam anne sütü verme süreleri hakkında doğru bilgiye sahip olmaları kadının emzirme deneyiminde pozitif bir etkiye bilgi eksikliği ise bu deneyimleri negatif olarak etkileyebilmektedir. Lee ve ark.'nın ⁽²³⁾ çalışmasında annelerin emzirmeye başlamasında ve emzirme süresi üzerinde babaların çok etkisi olduğu saptanmıştır. Gözükara'nın ⁽⁸⁾ çalışmasında, babalara emzirme eğitimi verildiğinde altı ay sadece anne sütü verme süresinde artış olduğu saptanmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bilgilerin ışığında sonuç olarak; eş ve aile içi destek emzirme başarısını arttırmaktadır. Aile içinde verilen kararlardaki etkin rolü nedeniyle babalar annelerin emzirme kararını olumlu yönde etkileyebilir, emzirmenin devamı konusunda motivasyonlarını artırabilir ve anne sütü ile beslenme oranlarının artmasını sağlayabilirler. Bu nedenle emzirme eğitim ve danışmanlık programlarına baba ve aile fertleri de dâhil edilmelidir.

Etik Kurul Onayı: Araştırmancın etik onayı Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Sayı No:71522473/050.01.04/78) ve çalışma izni araştırmanın yapıldığı kurumlardan alındı.

Çıkar Çatışması: Çalışmada yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek: Çalışma için herhangi bir kurum/kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

Hasta Onamı: Katılımcıların bilgilendirilmiş gönüllü onamı yazılı olarak alınmıştır.

Ethics Committee Approval: Ethical approval of the study was obtained from Sakarya University Faculty of Medicine Non-Interventional Research Ethics Committee (No: 71522473 / 050.01.04 / 78) and work permit was obtained from the institutions

where the research was conducted.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest between the authors.

Funding: No financial support was received from any institution/organization for the study.

Informed Consent: Informed consent of the participants was obtained in writing.

KAYNAKLAR

- Eidelman AI, Schanler RJ, Johnston M, Landers S, Noble L, Szucs K, et al. Breastfeeding and the use of human milk. *Pediatrics*. 2012;1129(3):827-41. Available from: <http://pediatrics.aappublications.org/content/129/3/e827>
<https://doi.org/10.1542/peds.2011-3552>
- World Health Organization and UNICEF. Countdown to 2015 for Maternal, Newborn & Child Survival. Switzerland; 2013. Available from: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Countdown_2013-Update_withprofiles.pdf
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. 2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Ankara. Available from: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/rapor/TNSA_2013_ana_rapor.pdf
- Hotun Şahin N, Dişsiz M, Dinç H, Soypak F. Erken lohusalık sürecinde kadınların algıladıkları eş desteği: Ölçek geliştirme çalışması. *Anadolu Hem Sağ Bil Derg*. 2014;17(2):73-9. Available from: <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunihem/article/view/1025008093/5000035434>
- Cangöl E, Şahin N. Emzirmeyi etkileyen faktörler ve emzirme danışmanlığı. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*. 2014;45(3):100-05. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/205295> [CrossRef]
- Gölbaşı Z, Koç G. Kadınların postpartum ilk 6 aylık süredeki emzirme davranışları ve prenatal dönemdeki emzirme tutumunun emzirme davranışları üzerindeki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2008;15(1):16-31. Available from: http://hacettepehemsirelikdergisi.org/pdf/pdf_HHD_44.pdf
- Hotun N, Soypak F. Erken lohusalık sürecinde kadınların algıladıkları eş desteği. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*. 2010;41(4):187-93. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/205295>
- Gözükara F. Ebeveynlere emzirmeye yönelik verilen eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin emzirme davranışına etkisi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2012.
- Dyson L, McCormick FM, Renfrew MJ. Interventions for promoting the initiation of breastfeeding. *Cochrane Database Syst Rev*. 2005;1(2):592-16. [CrossRef]
- Tokat M, Okumuş H. Emzirme öz-yeterlik algısını güçlendirmeye temelli antenatal eğitimin emzirme öz-yeterlilik algısına ve emzirme başarısına etkisi. *HEAD*. 2013;10(1):21-9. Available from: https://www.journal-agent.com/kuhead/pdfs/KUHEAD_10_1_21_29.pdf
- Uçan S. Ebeveynlere verilen emzirme eğitiminin emzirme sürecine kültürel davranışlara ve ebeveyn-bebek bağlanmasına etkisi [doctoral dissertation]. Konya Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. 2016.
- Onbaşı Ş, Duran R, Çiftdemir NA, Vatanser Ü, Acunaş

- B, Süt N. Doğum öncesi anne adaylarına verilen emzirme ve anne sütü eğitiminin emzirme davranışları üzerine etkisi. *Türk Pediatri Ars.* 2011;46(1):75-80. Available from: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tpedar/article/view/5000002041/5000002916> [CrossRef]
13. Özlüses E, Çelebioğlu A. Educating fathers to improve breast feeding rates and paternal-infant attachment. *Indian Pediatr.* 2014;51(15):54-7. Available from: <http://www.indianpediatrics.net/aug2014/654.pdf> [CrossRef]
 14. Brown A, Davies R. Fathers' experiences of supporting breastfeeding: Challenges for breastfeeding promotion and education. *Matern Child Nutr.* 2014;10(4):510-26. [CrossRef]
 15. Su M, Ouyang YQ. Father's role in breastfeeding promotion: Lessons from a Quasi-experimental trial in China. *Breastfeed Med.* 2016;11(3):144-9. [CrossRef]
 16. Gervais C, Larivière-Bastien D, St-Arneault K. The role of fathers during breastfeeding. *Midwifery* 2018;58:6-12. [CrossRef]
 17. Çaka Yalnızoğlu S, Topal S, Altınkaynak S. Anne sütü ile beslenmede karşılaşılan sorunlar. *Türkiye Klinikleri J Pediatr NURS-Special Topics.* 2017;3(2):120-8. Available from: <http://www.turkiyeklinikleri.com/article/en-anne-sutu-ile-beslenmede-karsilasilan-sorunlar-79427.html>
 18. Februhartantyl J, Bardosona S, Septiaril AM. Problems during lactation are associated with exclusive breastfeeding in DKI Jakarta Province; Father's potential roles in helping to manage these problems. *Malaysian Journal of Nutrition.* 2006;12(2):167-80. Available from: http://nutriweb.org.my/publications/mjn0012_2/mjn12n2_art4.pdf
 19. Gözükara F. Emzirmenin Başarılmasında Anahtar Faktör: Baba Desteğinin Sağlanması ve Hemşirenin Rollerini. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi,* 2014;11(3):289-96. Available from: <http://tip.harran.edu.tr/tipdergisi/files/HUTFD-462.pdf>
 20. Tohotoa J, Maycock B, Hauck YL, Howat P, Burns S, Binns CW. Dads make a difference: an exploratory study of paternal support for breastfeeding in Perth, Western Australia. *International Breastfeeding Journal.* 2009;4(15):1-9. [CrossRef]
 21. Cheng ER, Rifas-Shiman SL, Perkins ME, Rich-Edwards JW, Gillman MW, Wright R, Taveras EM. The influence of antenatal partner support on pregnancy outcomes. *J Womens Health.* 2016;25(7):672-9. [CrossRef]
 22. Kong SK, Lee DTF. Factors influencing decision the breastfeed. *J Adv Nurs.* 2004;46(4):369-79. [CrossRef]
 23. Lee WT, Lui S, Chan V, Wong E and Lau J. Apopulation-based survey on infant feeding practice (0-2 years) in Hong Kong: Breastfeeding rate and patterns among 3,161 infants below 6 months old. *Asia Pac J Clin Nutr.* 2006;15(3):377-87. Available from: <http://apjcn.nhri.org.tw/server/APJCN/15/3/377.pdf>
 24. Gau ML. Evaluation of a lactation intervention program to encourage breastfeeding: a longitudinal study. *Int J Nurs Stud.* 2004;41(4):425-35. [CrossRef]
 25. Moore E, Coty MB. Prenatal and postpartum focus groups with primiparas: Breastfeeding attitudes, support, barriers, self-efficacy, and intention. *J Pediatr Health Care.* 2006;20(1):35-46. [CrossRef]
 26. Banu B, Khanom K. Effects of education level of father and mother on perceptions of breastfeeding. *Journal of Enam Medical College.* 2012;2(2):67-73. [CrossRef]
 27. Pisacane A, Continisio G.I, Aldinucc, M, D'Amora S, Continisio P.A. A controlled trial of the father's role in breastfeeding promotion. *Pediatrics.* 2005;116(4):494-8. [CrossRef]
 28. Şencan İ, Tekin O, Tatlı MM. Factors influencing breastfeeding duration: a survey in a Turkish population. *Eur J Pediatr.* 2013;172(11):1459-66. Epub 2013 Jun 22. [CrossRef]
 29. Goldman AS, Hopkinson JM, Rassin DK. Benefits and risks of breastfeeding. *Adv Pediatr.* 2007;25:275-04. [CrossRef]
 30. World Health Organization. Guideline: protecting, promoting and supporting breastfeeding in facilities providing maternity and newborn services. Switzerland; 2017. Available from: <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259386/9789241550086-eng.pdf;jsessionid=481E188D31F17354717A6EF9D1D8B5E8?sequence=1>
 31. McLachlan H, Forster DA. Initial breastfeeding attitudes and practices of women born in Turkey, Vietnam and Australia after giving birth in Australia. *Int Breastfeed J.* 2006;1(7):1-10. [CrossRef]
 32. Özlüses E, Çelebioğlu A. Educating fathers to improve breastfeeding rates and paternal-infant attachment. *Indian pediatrics,* 2014;51(8):654-7. Available from: <https://www.indianpediatrics.net/aug2014/654.pdf> [CrossRef]
 33. Bich TH, Hoa DTP, Ha NT, Vui LT, Nghia DT, Målqvist M. Father's involvement and its effect on early breastfeeding practices in Viet Nam. *Maternal & child nutrition.* 2016;12(4):768-77. [CrossRef]
 34. Rempel LA, Rempel JK, Moore KC. Relationships between types of father breastfeeding support and breastfeeding outcomes. *Maternal & Child Nutrition.* 2017;13(3):1-14. [CrossRef]
 35. Maycock B, Binns CW, Dhaliwal S, Tohotoa J, Hauck Y, Burns S, Howat P. Education and support for fathers improves breastfeeding rates: a randomized controlled trial. *Journal of Human Lactation.* 2013;29(4):484-90. [CrossRef]